

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

נשפך הדם או מת המשתלח

(ס"ב א') (המשך משנה): ועוד אמר רבי יהודה: נשפך הדם, ימות המשתלח (ויביא שניים, ויגריל עליהן בתחילה). מת המשתלח, ישפך הדם.

(ס"ד ב') (ואמרינן) בשלמא לרבי יוחנן דאמר בעלי חיים נדחין, משום הכי ימות המשתלח. אלא לרב דאמר בעלי חיים אינן נדחין, אמאי ימות המשתלח?

אמר לך רב: אליבא דרבי יהודה לא קא אמינא. כי אמינא אליבא דרבנן.¹

(ס"ה א') (ואמרינן) בשלמא נשפך הדם ימות המשתלח, דאכתי לא איתעביד מצותיה.² אלא מת המשתלח אמאי ישפך הדם? הא איתעביד ליה מצותיה?³

אמרי דבי רבי ינאי: אמר קרא "יַעֲמֵד חַי לְפָנַי ה' לְכַפֵּר", עד מתי יהא זקוק להיות חי? עד שעת מתן דמים של חברו.⁴

שיטות הראשונים

נשפך הדם: לכולי עלמא יביא שניים אחרים, ויגריל עליהם. לרבי יהודה בעלי חיים נדחים, וימות המשתלח. ולהלכה, בעלי חיים אינן נדחין, ויכול לשלח השעיר, מזוג ראשון.⁵

מת המשתלח: דעת רש"י והמאירי, שאם מת המשתלח אחר שנשחט חברו, אף על פי שעדיין הדם בכוס, יישפך הדם, שהרי נדחה אותו דם ואינו חוזר ונראה, ויביא זוג שני ויעשה בו כל המעשה. ואף חכמים מודים בה, שהרי שחוטין נדחים הם לדברי הכל וכן הלכה. והרמב"ם השמיט הדין.⁶

¹ מדקאמר רבי יהודה 'ועוד', לאשמועינן דבעלי חיים נדחין, מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי שני שבזוג ראשון קרב, דבעלי חיים אין נדחין, ושני שבזוג שני ירעה, שאין חטאת צבור מתה, ואתא לאיפלוגי עלייהו בתרת. דקא אמריתו אין חטאת צבור מתה, אני אומר תמות. ועוד, לא בזה שאמרתם עליו ירעה, אני אומר ימות, אלא הוא יקרב, ושני שבזוג ראשון ימות. רש"י.

² דדם וחוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן כתיבא, וצריך להביא דם אחר, ואי אפשר בלא הגרלה, וכיון דאית ליה בעלי חיים נדחים, ימות המשתלח הראשון. רש"י.

³ למה לו תשלומין, שאתה מזקיקו לו להביא שניים ולהגריל, ולשפוך דם הראשון, הא איתעביד מצותיה: דשעיר המשתלח, כל דבר המעכב בו אינו אלא הגרלה בלבד, לקבוע גורל של שם על שלו; דהא שמעינן ליה לרבי יהודה דאמר: לא התנדה כשר, וכל שכן דשילוח דלא מעכב לדברי הכל, דכי כתיב חוקה, אדברים שהכהן עושה בבגדי לבן, ולא על דברים הנעשים על ידי איש עתי. רש"י.

⁴ שלא ימות עד שעת מתן דמו של חברו. הא אם מת קודם לכן, אין כפרת הדם כלום. לכך צריך תשלומין, ובלא הגרלה אי אפשר, וזקוק לשניים, וראשון ידחה, דהכל מודין בשחוטין שנדחין. רש"י. ור' להלן.

⁵ והרמב"ם השמיט דין זה דנשפך הדם ימות המשתלח, משום דפסק כרב דבעלי חיים אינם נדחים, ודינו הוא כמו במת אחד משני השעירים דאינו נדחה. 'ליקוטי הלכות' (עין משפט, אות ש).

⁶ ונשאר על זה 'ליקוטי הלכות' (עין משפט, אות ש) בצ"ע. מקורות: רש"י (ס"ה א', ד"ה להיות חי). מאירי (ס"ב א', במשנה, סוד"ה ועוד אמר רבי יהודה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

הקרבת חובות שנה זו בשנה הבאה

(ס"ה א') תנן התם: בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו, אם נתרמה תרומה, נשבעין לגזברין. ואם לאו, נשבעין לבני העיר, ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן. נמצאו, או שהחזירו הגנבים, אלו ואלו שקלים הם, ואין עולין להן לשנה הבאה. רבי יהודה אומר: עולין להן לשנה הבאה.

מאי טעמא דרבי יהודה?

אמר רבא: קסבר רבי יהודה חובות של שנה זו, קריבות לשנה הבאה.

איתיביה אביי: פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיהן, וכן שעירי עבודה זרה⁸ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן (ונמצאו הראשונים), כולן ימותו, דברי רבי יהודה (ולא אמרינן יקרבו לשנה הבאה). רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים: ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויפלו דמיהם לנדבה (לקרבנות נדבה של ציבור), שאין חטאת צבור מתה.

(ס"ה ב') אמר ליה: קרבנות צבור (הבאין מתרומת הלשכה) קא אמרת? שאני קרבנות צבור (מראש חודש ניסן ואילך, אין באין מן הישנה), כדרבי טבי אמר רבי יאשיה. דאמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: אמר קרא⁹ "זאת עלת חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ", אמרה תורה חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה.

הא תינח שעיר (דאתי מתרומת הלשכה), פר (שבא מממון כהן גדול) מאי איכא למימר?

גזירה פר אטו שעיר.

ומשום גזירה ימותו? ועוד, הא דרבי טבי אמר רבי יאשיה גופה מצוה היא (ולא לעיכוב). דאמר רב יהודה אמר שמואל: קרבנות ציבור הבאין באחד בניסן, מצוה להביא מן החדש. ואם הביא מן הישן, יצא, אלא שחסר מצוה!

(ס"ו א') (ומסיק) אלא אמר רבא: גזירה משום תקלה. דתניא: אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה (שום דבר, שסתם הקדש וחרם לבדק הבית, ואין להן תקנה). ואם הקדיש והעריך והחרים, בהמה, תיעקר. פירות כסות וכלים, ירקבו. מעות וכלי מתכות, יוליך הנאה לים המלח. ואי זה הוא עיקור? נועל דלת לפניה והיא מתה מאליה.

תקלה דמאי? אי תקלה דהקרבה, אפילו כל רעיות נמי!¹⁰

אי תקלה דגיזה ועבודה, אפילו כל רעיות נמי!

לעולם תקלה דהקרבה, והנך דלאו בני הקרבה נינהו (שאר רועות, אינן עומדות ליקרב הן עצמן, אלא דמיהן), לא טריד

⁷ שהופרשו לחובת שנה זו. רש"י.

⁸ צבור שחטאו בעבודה זרה בהוראת בית דין (בטעות), מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת. רש"י.

⁹ במדבר, פר' פנחס, כח"ד.

¹⁰ כל הני דאמור רבנן ירעו עד שיסתאבו, ניחוש שמא יקריבם. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בהו (אינו מהרהר בהקרבנות, ומסיח דעתיה מהקרבה דידהו). הך דבת הקרבה היא (ליום כיפורים הבא), טריד בה (לבו על הקרבנות, ודלמא מקריב לה מקמי יום הכיפורים).

ותקלה עצמה תנאי היא, **דתניא** חדא: פסח שלא קרב בראשון, יקרב בשני (בפסח שני, יימכר לטמא ושהיה בדרך רחוקה). בשני, יקרב לשנה הבאה. **ותניא** אידך: לא יקרב. מאי לאו, בתקלה פליגי?

לא, דכולי עלמא [לא] חיישינן לתקלה, והכא בפלוגתא דרבי ורבנן קא מיפלגי.⁴¹ ולא קשיא: הא רבי, הא רבנן.

והתניא: וכן המעות (שהפרישו לפסח אל יקרבו לשנה הבאה, ואיכא למאן דאמר יקרבו!)

אלא לאו שמע מינה בתקלה פליגי, שמע מינה.

שיטות הראשונים

בני עיר ששלמו מחצית השקל פעמיים: פסק הרמב"ם (הל' שקלים ג,ח) כחכמים, וכתב, "בני העיר ששלחו את שקליהם ביד שליח ונגנבו או אבדו... אלו ואלו שקלים, ואין עולים להם לשנה אחרת..."

פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו: פסק הרמב"ם כרבי אליעזר ורבי שמעון, שלא ימותו, וכתב, "פר ושעיר שליום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתייהו, וכן שעירי עבודה זרה שאבדו והפריש אחרים תחתייהו - ירעו עד שיפל ביהו מום, ויפלו דמיהו לנדבה, שאין חטאת הצבור מתה. ולמה לא יקרבו עצמן נדבה, שהרי זכרים הן? גזרה לאחר כפרה משום לפני כפרה." וכתב בתוספות הרא"ש בשם ריב"א, דמיירי שאבדו אחר הגרלה. דאי קודם הגרלה, ראויים לשעיר הנעשה בחוץ, ואף אחר יוה"כ, ראויים לשעירי הרגלים.⁴²

הבאת קרבנות ציבור מתרומה חדשה: דעת שמואל, שמצוה להביא מן החדש. ואם הביא מן הישן, יצא. **והרמב"ם** כתב (הל' שקלים ד,יא), "משגיגע ראש חדש ניסן אין מקריבין קרבנות הצבור אלא מתרומה חדשה. ואם לא באה החדשה - לוקחין מן הישנה."

⁴¹ דתניא: 'שנה תמימה' (ויקרא, פר' בהר, כה,ל: ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לו חמה לצמיחת לקנה אתו לדרתי לא יצא ביבל). מונה שלש מאות וששים וחמישה יום (בין שעברו בית דין את השנה, בין לא עיברוה), כמנין ימות החמה, דברי רבי. וחכמים אומרים: מונה שנים עשר חודש מיום ליום (הכל כמו שישראל מונין, שנים עשר חודש מיום ליום, אם פשוטה היא).

⁴² מקורות: רמב"ם (הל' פסולי המוקדשין ד,ב). תוספות הרא"ש (ס"ה א', ד"ה פר).